

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa K.S.
przeciwko G. Spółce Akcyjnej
z siedzibą w W.
o zadośćuczynienie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 7 listopada 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną strony pozwanej G. S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 grudnia 2016 r., sygn. akt I ACa 725/16 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN

570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Występowanie istotnego zagadnienia prawnego skarżący upatruje w potrzebie wyjaśnienia, według jakich konkretnie reguł prawa karnego, w przypadkach nieobjętych art. 11 k.p.c., sąd cywilny władny jest samodzielnie ustalić, czy czyn niedozwolony stanowiący źródło szkody, jest przestępstwem, a w związku z tym, czy oznacza to konieczność ustalenia wyłącznie przedmiotowych i podmiotowych znamion przestępstw - czy powinien również uwzględnić przy tym reguły/zasady określone w procedurze karnej, w tym art. 5 § 2 k.p.k.

W orzecznictwie wyjaśniono już, że w sytuacji, w której w postępowaniu karnym nie stwierdzono popełnienia przestępstwa, sąd cywilny jest uprawniony do dokonania własnej oceny, czy popełnione zostało przestępstwo. Stwierdzenie przez sąd cywilny, że popełnione zostało przestępstwo wymaga dokonania własnych ustaleń dotyczących istnienia podmiotowych i przedmiotowych znamion przestępstwa według zasad przewidzianych w prawie karnym. Zatem w przypadkach nieobjętych art. 11 k.p.c., sąd cywilny ma kompetencje do samodzielnego stwierdzenia, czy czyn niedozwolony, będący źródłem szkody jest przestępstwem. Ustalając, że takie przestępstwo zostało popełnione, sąd cywilny powinien w uzasadnieniu wyroku wskazać fakty, które uznał za udowodnione i które wykazują istnienie znamion przestępstwa, oznaczonych w prawie karnym oraz powinien wskazać dowody, na których się oparł i przyczyny, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Do znamion podmiotowych przestępstwa należy przypisanie sprawcy winy wymaganej przez prawo karne. Bez winy nie ma bowiem przestępstwa, a znamiona przedmiotowe przestępstwa muszą być objęte winą sprawcy przestępstwa. Konieczne jest zatem dokonanie jego kwalifikacji zgodnie z przepisami prawa karnego materialnego (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 21 listopada 1967 r., III PZP 34/67; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 1969 r., I PR 157/69, nie publ., z dnia 29 czerwca 1971 r., I PR 84/71, z dnia 12 kwietnia 1990 r., III CRN 108/90, z dnia 7 lutego 2000 r., I CRN 208/98, z dnia 27 października 2010 r., V CSK 107/10).

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, skarżąca upatruje w podniesionych zarzutach naruszenia prawa procesowego i materialnego.

W skardze kasacyjnej strona pozwana zarzuciła naruszenie: art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c. przez brak wyjaśnienia na jakiej podstawie przyjęto, że zdarzenie z udziałem kierującego G.M. w dniu 29 lipca 2000 r. stanowiło występki, w szczególności wobec nieodniesienia się do wszystkich znamion przestępstwa z art. 177 § 2 k.k.; art. 11 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c., art. 177 § 2 k.k., art. 1 § 3 k.k., art. 4 k.p.k. oraz art. 5 § 2 k.p.k. przez ustalenie, że do wypadku doszło w wyniku przestępstwa, przy braku wyroku skazującego z pominięciem kryteriów przewidzianych w przepisach prawa karnego; art. 382 k.p.c. w zw. z art. 244 § 1 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne ustalenie na D. z dnia 29 września 2000 r., sygn. akt I Ds. [...], które obejmowało dochodzenie w sprawie przedmiotowego wypadku, że sprawcą wypadku był G.M., albowiem zostało ono umorzone na podstawie art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k., tj. z powodu śmierci sprawcy; art. 382 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. przez

stwierdzenie, że sprawstwo wypadku G.M., które przyjął w swoich ustaleniach Sąd Okręgowy w Ł. w sprawie II C (...) i nie było w toku postępowania apelacyjnego kwestionowane, jak również, iż nie był kwestionowany wskazany w uzasadnieniu pozwu wszczynającego niniejsze postępowanie przebieg wypadku w sposób uzasadniający przypisanie winy kierującemu pojazdem i taki przebieg wypadku nie był w tym postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji kwestionowany; art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., przez dokonanie oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób oczywiście sprzeczny z dyrektywami wynikającymi z tego przepisu; art. 442¹ § 2 k.c. przez jego zastosowanie, będące skutkiem błędnego uznania, iż zachowanie G.M. w dniu 29 lipca 2000 r. stanowiło występki stypizowany w art. 177 § 2 k.k., w sytuacji, gdy Sąd Apelacyjny za Sądem Okręgowym ustalił, że do wypadku doszło w wyniku przestępstwa, przy braku wyroku skazującego, nie opierając się na kryteriach przewidzianych w przepisach prawa karnego; art. 361 § 1 k.c. przez jego zastosowanie, wyrażające się w wadliwym przyjęciu, iż pomiędzy skutkami wypadku, tj. śmiercią pasażerów pojazdu prowadzonego przez G.M., a przyczyną wypadku ustaloną przez Sąd - „niedostosowaniem przez kierującego prędkości do warunków ruchu” zachodzi związek przyczynowy w sytuacji, gdy w tym zakresie Sąd nie przeprowadził prawidłowego postępowania dowodowego; art. 177 § 2 k.k. i art. 1 § 3 k.k. przez ich zastosowanie i przyjęcie, że G.M. popełnił przestępstwo w sytuacji, gdy zgromadzony materiał dowodowy nie dawał podstaw do przypisania mu winy, gdyż nie ustalono związku przyczynowego pomiędzy jego zachowaniem a wypadkiem, stanu nawierzchni, jej oznaczenia, prędkości z jaką poruszały się pojazdy, prędkości w tym miejscu dozwolonej i innych okoliczności decydujących o przypisaniu przestępstwa.

Ze względu na treść art. 398³ § 3 k.p.c. i art. 398¹³ § 2 k.p.c. nie podlegają kontroli w postępowaniu kasacyjnym zarzuty oparte na naruszeniu przepisu art. 233 § 1 k.p.c.

Jak była już o tym mowa przy omawianiu podstawy przyjęcia skargi kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w przypadkach nieobjętych art. 11 k.p.c. sąd cywilny ma kompetencje do samodzielnego stwierdzenia, czy czyn niedozwolony, będący źródłem szkody jest przestępstwem.

W przedmiotowej sprawie powódka uczestnicząc w wypadku, jaki miał miejsce 29 lipca 2000 r., w wieku 13 lat straciła oboje rodziców. Ze względu na to, że wszyscy pasażerowie pojazdu, za wyjątkiem samej powódki ponieśli śmierć, a także śmierć poniósł kierowca tego pojazdu, dokładne odtworzenie okoliczności zdarzenia było utrudnione, jednak Sądy obu instancji w oparciu o możliwe do przeprowadzenia dowody ustaliły i umotywowały stanowisko o przypisaniu kierowcy tego pojazdu zawinionego sprawstwa spowodowania wypadku, które to zachowanie wyczerpywało znamiona przestępstwa z art. 177 § 2 w zw. z § 1 k.k. Skutkiem wypadku była śmierć rodziców powódki. W związku z tym istota problemu sprowadzała się do kwestii, czy kierowca tego pojazdu naruszył, chociażby nieumyślnie, zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym. Zważywszy na to, że w postępowaniu likwidacyjnym prowadzonym bezpośrednio po wypadku, poprzednik prawny strony pozwanej (który ubezpieczał OC kierowcy tego pojazdu) wypłacił powódce kwotę 100 000 zł z tytułu odszkodowania za istotne pogorszenia jej sytuacji życiowej wskutek śmierci rodziców (art. 446 § 3 k.c.), a następnie prawomocnym wyrokiem zasądzono z tego tytułu na jej rzecz kwotę 100 000 zł (sprawa II C (...) prowadzona przez Sąd Okręgowy w Ł.), zaś ubezpieczyciel jako profesjonalista w zakresie usług ubezpieczeniowych nie podnosił okoliczności wskazujących na sprawstwo względnie współsprawstwo innych osób, bądź też na inne okoliczności mające znaczenie dla odpowiedzialności co do zasady, przyjęcie zawinienia po stronie kierowcy tego pojazdu nie jest na tyle wątpliwe, aby uzasadniało stwierdzenie, że zaskarżone rozstrzygnięcie jest oczywiście nieprawidłowe.

Ustalenie w procesie cywilnym, że czyn niedozwolony stanowił przestępstwo, w sytuacji gdy sprawca również zginął w wypadku musi siłą rzeczy mieć charakter hipotetyczny, tym bardziej, że sprawca nie może już przedstawiać dowodów swej niewinności. Nie może to jednak oznaczać, że śmierć sprawcy jest tym zdarzeniem, które wskutek powołania się przez pozwanego ubezpieczyciela na zasadę domniemania niewinności (art. 5 k.p.k.) uniemożliwia ocenę jego zachowania w postępowaniu cywilnym pod kątem przesłanek podmiotowych i przedmiotowych przestępstwa.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 5 w zw. z 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1804, ze zm., w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniające rozporządzenie w opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. poz. 1667).

aj